

Nagyböjti imafüzet

2 0 2 6

" A " É V

BALATONKERESZTÚRI
SZENT KERESZT FELMAGASZTALÁSA TEMPLOM

H A M V A Z Ó S Z E R D A

N a p i E v a n g é l i u m **M t 6 , 1 - 6 . 1 6 - 1 8**

A hegyi beszédben Jézus így szólt tanítványaihoz:

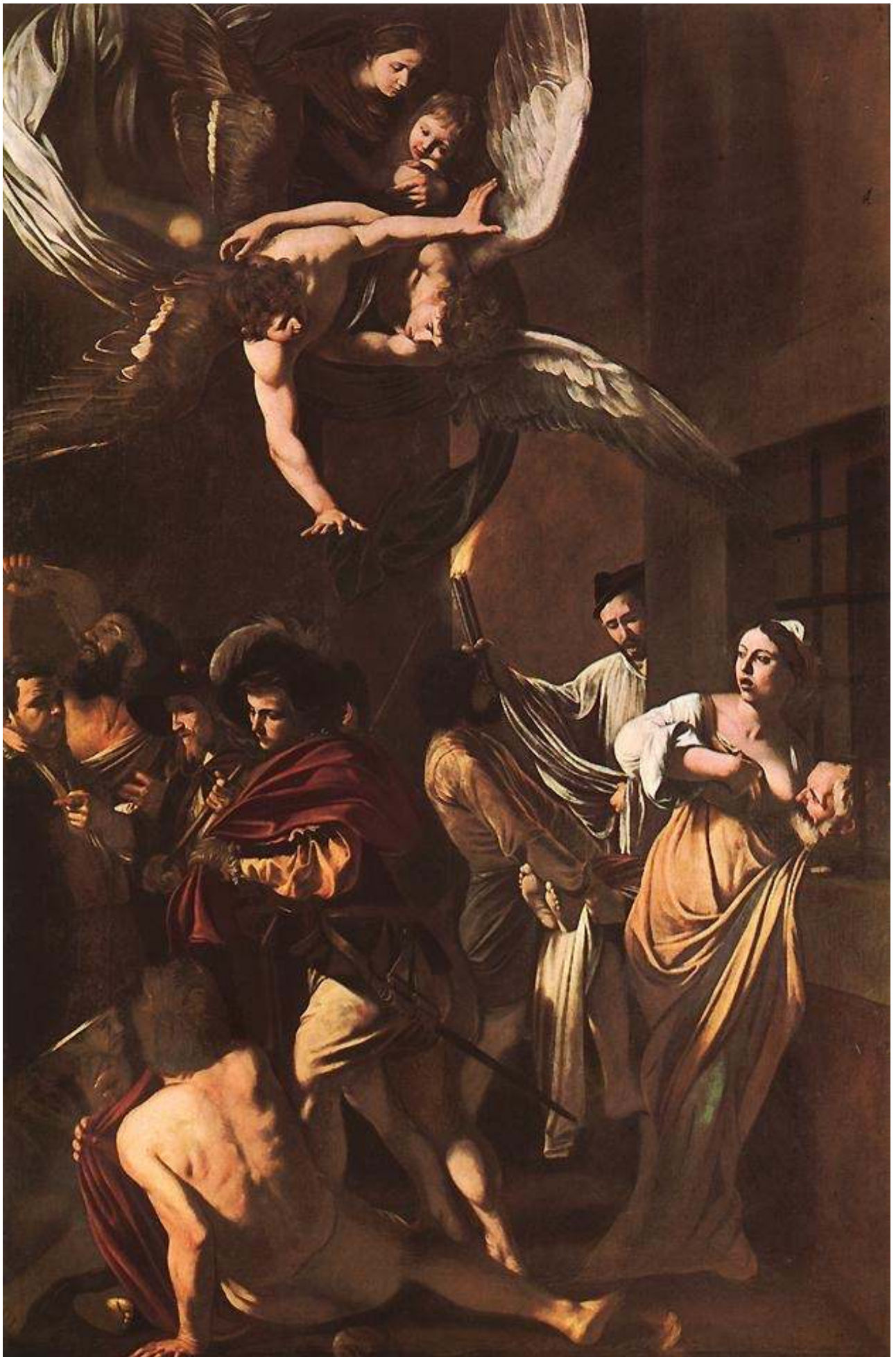
Vigyázzatok! Jótetteitekkel ne hivalkodjatok az emberek előtt, mert így a mennyei Atyától nem kaptok értük jutalmat. Amikor tehát alamizsnát osztasz, ne kürtöltess magad előtt, mint a képmutatók teszik a zsinagógákban és az utcákon, hogy dicsérjék őket az emberek! Bizony mondom nektek, ezzel már meg is kapták jutalmukat. Amikor te adsz alamizsnát, ne tudja bal kezed, mit cselekszik a jobb kezed, hogy adományod rejtekben legyen, és akkor Atyád jutalmaz meg érte, aki lát téged a rejtekben is.

Amikor pedig imádkoztok, ne legyetek olyanok, mint a képmutatók, akik szeretnek az emberek szeme láttára a zsinagógákban és az utcasarkokon állva imádkozni! Bizony mondom nektek, már meg is kapták jutalmukat. Amikor imádkozol, menj be a szobádba, és zárt ajtó mögött, a rejtekben imádkozzál Atyádhoz! Atyád, aki a rejtekben is lát, megfizet neked.

Amikor böjtöltök, ne legyetek mogorvák, mint a képmutatók! Keserű arcot mutatnak, hogy az emberek meglássák rajtuk a böjtölést. Bizony mondom nektek, ezzel már meg is kapták jutalmukat. Amikor te böjtölsz, illatosítsd be hajadat és mosd meg arcodat, hogy az emberek ne vegyék észre böjtölésedet, csak Atyád, aki a rejtekben jelen van! Atyád, aki a rejtekben is lát, megfizet neked.

CARAVAGGIO:

AZ IRGALMASSÁG HÉT CSELEKEDETE

Olykor a kép többet mond Istenről, mint száz szó

A keresztény képi ábrázolás az isteni megtestesülés eseményéhez köthető. A liturgikus művészet az egyházi ünnepeket a misztériumokhoz vagy Krisztus életének epizódjaihoz társította. Egész festményciklusok követik hűen a liturgiát. A művészet tehát azt jeleníti meg, amit a liturgia él. (...) Az *ars sacra* (*szent művészet*) nem annyira Krisztus szavaira, mint inkább életének jeleneteire, misztériumaira összpontosított.

A nagybőjti időben útítársaink az imádság, a böjt és a jó cselekedetek – ezeket lelhetjük fel az egyik legnagyobb itáliai festő, Michelangelo Merisi, közismertebb nevén Caravaggio Nápolyban látható festményén.

Az irgalmasság hét cselekedetét egészen egyedi módon ábrázolja a mester; szokatlan motívumai, drámai fényhatásai, s nem utolsósorban lenyűgöző méretei azonnal felismerhetővé teszik stílusát

Az irgalmasság hét cselekedete című alkotásán Caravaggio megjeleníti a Szűzanyát, akire e hét világi férfi és nő felesküdt. A művész öt alakban ábrázolta az irgalmasság hét cselekedetét:

- Szent Márton felöltözteti a mezíteleneket, és meglátogatja a betegeket;
- egy fogadós befogad egy zarándokot;
- egy férfi halottat temet;
- Sámson vizet kap Istentől.

A börtönben raboskodók látogatását és az éhezők étellel ellátását Caravaggio egy klasszikus, ókori eredetű jelenetben ábrázolja: az idős Cimont letartóztatják, és éhhalálra ítélik – lánya, Pero saját tejével táplálja őt a börtönben.

Olyan cselekedetokről van szó, melyek bizonyos értelemben többet érnek a testi jó cselekedeteknél is, különösen a mostani nagybőjti időszakban.

Az irgalmasság testi cselekedetei: *az éhezőknek ételt adni, a szomjazóknak italt adni, a szegényeket ruházni, az utasoknak szállást adni, a betegeket és a börtönben levőket látogatni, a halottakat eltemetni.*

A hét lelki jó cselekedet: *a bűnösöket meginteni, a tudatlanokat tanítani, a kételkedőknek jótanácsot adni, a szomorúakat vigasztalni, a bántalmakat békével törni, az ellenünk vétkezőknek megbocsátani, az élőkért és holtakért imádkozni.*

N A G Y B Ö J T I .

N a p i E v a n g é l i u m

M t 4, 1 - 11

Abban az időben:

A Lélek a pusztába vitte Jézust, hogy a sátán megkísértse. Negyven nap és negyven éjjel böjtölt, végül megéhezett. Odalépett hozzá a kísértő és így szólt: *„Ha Isten Fia vagy, mondd, hogy ezek a kövek változzanak kenyérré!”* Jézus ezt felelte: *„Írva van: Nemcsak kenyérrel él az ember, hanem mindazon igével, mely Isten szájából származik.”*

Ezután a szent városba vitte őt a sátán, és a templom oromzatára állította. Így szólt: *„Ha Isten Fia vagy, vesd le magad! Hiszen írva van:*

Angyalainak megparancsolta:

A tenyerükön hordozzanak téged, hogy kőbe ne üsd a lábadat!”

Jézus ezt válaszolta: *„De az is írva van: Ne kísértsd Uradat, Istenedet!”*

Végül egy igen magas hegyre vitte őt a sátán. Megmutatta neki a világ valamennyi országát és azok gazdagságát. Azután így szólt: *„Ezt mind neked adom, ha leborulsz és imádsz engem!”* Ekkor Jézus azt mondta neki: *„Takarodj, sátán! Mert írva van: Uradat, Istenedet imádd, és csak neki szolgálj!”*

Erre otthagytá őt a sátán, és íme, angyalok jöttek és szolgáltak neki.

IVAN KRAMSKOY:
KRISZTUS A PUSZTÁBAN

Kramszkojt 1867-től foglalkoztatta e kép megfestésének gondolata, de csak 1872-ben készült el vele.

Krisztus alakjában a művész egy gondolataiba mélyen elmerült embert ábrázolt. Az alacsony horizontvonal következtében a magányos Krisztus sziluettje az ülő testhelyzet ellenére szinte felmagasodik és élesen kiemelkedik a környezetből.

Semmi nem vonja el a figyelmet a kép középpontjától, Krisztus arcától, aki szemeit egyenesen maga elé szegezi. Ez a tekintet valójában inkább befelé, a kinzó, nyomasztó, fájó gondolatok, a belső történés felé irányul.

Az arc kifejezése, a szorosan összefont kezek nagy feszültségről tanúskodnak. Az egész alak mint ha kisebb lenne a természetes nagyságnál, mintha megfeszülne, de nem az éhségtől, nem a szomjúságtól és a hőségtől, hanem ereje és gondolatai belső, emberfeletti próbatételétől - *a lélek és a test erőinek küzdelmétől* -, és végül az elért és kivívott győzelemtől, nyoma sincs itt ünnepélyes, hősi nagyságnak, mégis a világ és minden élőlény sorsát rejtí magában ez a törékeny emberi lény.

NAGYBÖJT II.

N a p i E v a n g é l i u m

M t 1 7 , 1 - 9

Abban az időben:

Jézus maga mellé vette Pétert, Jakabot és (ennek) testvérét Jánost, s külön velük fölment egy magas hegyre. Ott elváltozott előttük: az arca ragyogni kezdett, mint a nap, a ruhája pedig vakító fehér lett, mint a fény. És íme, megjelent nekik Mózes és Illés: Jézussal beszélgettek. Ekkor Péter így szólt Jézushoz: „*Uram, jó nekünk itt lennünk! Ha akarod, felállítok itt három sátrat, neked egyet, Mózesnek egyet és Illésnek egyet!*” Még beszélt, amikor íme, fényes felhő borította be őket, és a felhőből egy hang hallatszott: „*Ez az én szeretett Fiam, akiben kedvem telik. Őt hallgassátok!*”

Ennek hallatára a tanítványok földre borultak és nagyon megrémültek. De Jézus odament hozzájuk, megérintette őket, és ezt mondta: „*Keljetek fel, és ne féljete!*” Amikor szemüket fölemelték, nem láttak mást, csak Jézust egymagát.

A hegyről lejövet Jézus a lelkükre kötötte: „*Senkinek se szóljatok a látomásról, míg az Emberfia a holtak közül fel nem támad!*”

CARL HEINRICH BLOCH:
KRISZTUS SZÍNEVÁLTÓZÁSA

Bloch nemcsak illusztrálta a bibliai jelenetet, hanem valahogy sikerült vászonra vinnie azt a pillanatot, amikor a hétköznapi valóság szövete felfeslik, és átragyog rajta az örökkévalóság.

Ami azonnal szembetűnik, az a fény kezelése. Itt nem egy lámpás vagy a nap világítja meg a jelenetet; a fény magából Krisztusból árad. Olyan ez a fehér ragyogás, ami szinte égeti a szemet, mégis vonzza a tekintetet. Ahogy ott lebeg a föld felett, kitárt karokkal, az egyszerre fenséges és végtelenül magányos pillanat. Benne van a későbbi keresztfeszítés jóslata, de ott van benne a győzelem is. Mellette Mózes és Illés szinte csak statiszták a történetben; ők a múltat képviselik, a törvényt és a próféciákat, amik mind ebben az egyetlen alakban érnek össze.

A kép alsó fele közben nagyon is emberi. Ott látjuk a tanítványokat, akik szó szerint a földhöz vannak szegezve. Bloch ábrázolja az emberi reakciókat: nem hősies pózokban tetszelegnek, hanem egyszerűen elvakítja őket az igazság. Az egyikük eltakarja az arcát, a másik szinte leroskad a látvány súlya alatt. Ez a hatalmas kontraszt – a fenti, súlytalan ragyogás és a lenti, porba hulló ember – teszi a képet ennyire élővé.

NAGYBÖJT III.

N a p i E v a n g é l i u m ***J n 4, 5 - 15. 19 b -*** ***26. 39 a. 40 - 42***

Abban az időben: Jézus Szamaria egyik városába, Szikárba érkezett, közel ahhoz a földhöz, amelyet Jákob adott fiának, Józsefnek. Ott volt Jákob kútja. Mivel Jézus útközben elfáradt, leült a kútnál. Az idő dél felé járt. Közben odajött egy szamariai asszony, hogy vizet merítsen. Jézus megkérte: „*Adj innom!*” Tanítványai ugyanis elmentek a városba, hogy ennivalót vegyenek. Az asszony elcsodálkozott: „*Hogyan kérhetsz te, zsidó létedre tőlem, szamariai asszonytól inni?*” A zsidók ugyanis nem érintkeznek a samaritánusokkal.

Jézus így felelt: „*Ha ismernéd Isten ajándékát, és tudnád, hogy ki mondja neked: »Adj innom!«, inkább te kérnéd őt, és ő élő vizet adna neked.*”

Az asszony ezt felelte: „*Uram, hiszen vödröd sincs, a kút pedig mély. Honnan vennéd az élő vizet? Csak nem vagy nagyobb Jákob atyánknál, aki nekünk ezt a kutat adta, amelyből ő maga is ivott, meg a fiai és az állatai?*”

Jézus erre megjegyezte: „*Mindaz, aki ebből a vízből iszik, újra megszomjazik. De aki abból a vízből iszik, amelyet én adok neki, nem szomjazik meg soha többé. Az a víz, amelyet én adok, örök életre szökellő vízforrás lesz benne.*”

NAGYBÖJT III.

Erre az asszony megkérte: „Uram, add nekem azt a vizet, hogy ne legyek szomjas, és ne kelljen ide járnom vizet meríteni. Látom, hogy próféta vagy! Atyáink ezen a hegyen imádták Istent, ti pedig azt mondjátok, hogy Jeruzsálem az a hely, ahol imádni kell őt.”

Jézus ezt felelte: „Hidd el nekem, asszony, hogy eljön az óra, amikor az Atyát nem itt és nem is Jeruzsálemben fogjátok imádni. Ti azt imádjátok, akit nem ismertek, mi pedig azt, akit ismerünk, hiszen az üdvösség a zsidóktól ered. De eljön az óra, sőt már itt is van, amikor az igazi imádók lélekben és igazságban imádják az Atyát. Mert az Atya ilyen imádókat vár. Isten ugyanis Lélek, ezért akik őt imádják, lélekben és igazságban kell imádniuk.”

Az asszony így szólt: „Tudom, hogy eljön a Messiás, akit Krisztusnak neveznek. Ha majd eljön, ő tudtunkra ad mindent.”

Erre Jézus kijelentette: „Én vagyok az, aki veled beszélek.”

Abból a városból a szamaritánusok közül sokan hittek benne. Mikor kijöttek hozzá a szamaritánusok, megkérték őt, hogy maradjon náluk. Ott is maradt két napig. Ezután így szóltak az asszonyhoz: „Most már nem a te szavadra hiszünk. Hallottuk őt mi magunk is, és tudjuk, hogy valóban ő a világ Üdvözítője.”

VINZENZ FISCHER:
JÉZUS ÉS A SZAMÁRIAI ASSZONY
A KÚTNÁL

János evangéliuma 4. fejezetében arról hallunk, hogy Jézus találkozik a kútnál egy asszonnyal. A fejezet elején a nő egyedül van, magányos alak. A végére az evangélium első hirdetőjévé válik, ahogy a feltámadás első hirdetője is egy asszony, Mária Magdolna, az apostolok apostola lesz: két asszony, az első elindítja az örömhír hirdetését, hogy Isten eljött hozzánk, a másik a feltámadását.

Hogyan győzi le Jézus a nő elszigeteltségét? A találkozás néhány rövid szóval kezdődik: "*Adj innom!*". Jézus szomjas, és többre vágyik, mint vízre. János evangéliumának egésze Jézus szomjúsága köré épül. Első jele az volt, amikor a kánai menyegzőn bort kínált a szomjas vendégeknek. Szinte az utolsó szava a kereszten: "*Szomjazom!*" Majd azt mondja: "*Beteljesedett!*", és meghal.

Isten úgy jelenik meg közöttünk, mint aki szomjazik, legfőképpen mindannyiunkra. Geoffrey Preston OP írta: "*Az üdvösség arról szól, hogy Isten vágyakozik utánunk, és gyötrődve szomjazik irántunk; Isten sokkal jobban akar minket, mint ahogy mi valaha is akarhatjuk őt.*"

Isten annyira szomjazta ezt a bukott nőt, hogy emberré lett. Megosztotta az asszonnyal a legértékesebbet, az isteni nevet: "*ÉN VAGYOK az, aki veled beszélek*". Mintha a megtestesülés csakis e nő kedvéért történt volna. Az asszony is megismeri a szomjúságot. Mindenekelőtt a vízre, hogy ne kelljen minden nap a kúthoz mennie. Aztán felfedez egy mélyebb szomjúságot. Most felfedezi azt, akire mindig is vágyott, anélkül, hogy tudta volna. Bűneink, kudarcaink általában téves kísérletek arra, hogy megtaláljuk azt, amire a legjobban vágyunk. Az Úr azonban türelmesen vár ránk a kútjainknál, és arra hív, hogy szomjazzunk még többre.

"*Isten, én Istenem, téged kereslek, utánad szomjazik a lelkem! Érted sóvárog a testem, mint a száraz, tikkadt, kiaszott föld.*" (62. zsoltár).

És a szenvedélyes ember, Szent Ágoston így kiáltott fel: "*Megízleltelek, és most éhezem és szomjazom rád; megérintettél, és égtem a te békédért*"

NAGYBÖJT IV.

N a p i E v a n g é l i u m

J n 9 , 1 . 6 - 9 . 1 3 -

1 7 . 3 4 - 3 8

Abban az időben:

Jézus útközben látott egy vakon született embert. A földre köpött, sarat csinált a nyállal, a sarat a vak szemeire kente, és így szólt hozzá: „*Menj, mosakodj meg a Siloe tavában.*” Siloe annyit jelent, mint Küldött. Ő elment, megmosdott, és amikor visszatért, már látott.

A szomszédok, és akik azelőtt koldusként ismerték, így szóltak: „*Nem ez az, aki itt ült és koldult?*” Egyesek azt mondták, hogy: „*Ez az!*” Mások pedig: „*Nem, csak hasonlít rá.*” Ő azonban kijelentette: „*Én vagyok az!*”

Erre az embert, aki nemrég még vak volt, odavitték a farizeusokhoz. Aznap ugyanis, amikor Jézus sarat csinált és megnyitotta a vak szemét, szombat volt. Ezért a farizeusok is megkérdezték tőle, hogy hogyan kezdett látni. Ezt válaszolta: „*Sarat tett a szememre, megmosdottam, is most látok.*”

NAGYBÖJT IV.

A farizeusok közül egyesek megjegyezték: „*Nem Istentől való az az ember, hiszen nem tartja meg a szombatot.*” Mások azonban így szóltak: „*Bűnös ember hogyan tudna ilyen csodákat tenni?*” És szakadás támadt köztük.

Azután újból faggatni kezdték a vakot: „*Te mit gondolsz arról, aki megnyitotta szemeidet?*” Ő azt felelte: „*Hogy próféta!*”

A zsidók ezt felelték neki: „*Te oktatsz minket, aki mindenestül bűnben születettél?*” És kitaszították őt.

Jézus meghallotta, hogy kitaszították. Amikor találkozott vele, megkérdezte tőle: „*Hiszel-e az Emberfiában?*” Ő így válaszolt: „*Ki az, Uram, hogy higgyek benne?*” Jézus ezt felelte: „*Látod őt, aki veled beszél: ő az!*” Mire az ember így szólt: „*Hiszek, Uram!*” És leborult előtte.

Azután Jézus ezt mondta: „*Ítékezni jöttem e világra, hogy akik nem látnak, lássanak, és akik látnak, megvakuljanak.*” Meghallotta ezt néhány körülötte álló farizeus, és megkérdezte: „*Csak nem vagyunk mi is vakok?*” Jézus így felelt: „*Ha vakok volnátok, bűnötök nem volna. De ti azt mondjátok, hogy láttok, ezért megmarad bűnötök.*”

EL GRECO:
JÉZUS MEGGYÓGYÍTJA A VAKOT

Isten ezt a világot szeretetből teremtette. Jézus a vakon született ember gyógyításában is hasonlóképpen teremt. Az Úr Isten a föld porából teremtette az embert. Jézus a vak ember gyógyításakor a földre köpött, nyálával sarat csinált, utána világosságot teremtett a vakon született számára. A látást ajándékozó Istenszeretetre a hit volt a vakon született válasza.

Ez a csoda akkor történt, amikor Jézus elhagyta a templomot és meglátta a születésétől fogva vak embert. Jézus kijött a templomból, de Isten szeretetét hordozta szívében. Valahol a templomon kívül látta a vak embert, de nem úgy látta őt, mint tanítványai: *„Mester, ki vétkezett, ez vagy a szülei, hogy vakon született?”* Ők az emberben a hiányosságát, átkát, a vétkét látták. De Jézus teljes Istenszeretetével látta: *„Sem ez nem vétkezett – felelte Jézus –, sem a szülei, hanem az Isten tetteinek kell rajta nyilvánvalóvá válniuk”.*

Jézus hirdeti, hogy Ő a világ világossága. És a vakon született emberből hívő lesz, aki hitet vall az Emberfiában, akit lát és hall. A farizeusok is látták Jézust, hallották őt, de nem voltak hajlandók hinni Jézusban. A vak ember a világosság felé haladt, mert látta Jézusban az Emberfiát, a prófétát, az Isten küldöttét és az Ő szeretetét. De farizeusok a vakság felé haladtak, mert nem ismerték fel Jézusban a gyógyítót, a teremtőt, az Istenembert, így lelki vakságban maradtak.

Jézus azt mondta a vak embernek: *„Menj, mosakodj meg a Siloe tavában”.* Siloe azt jelenti: a Küldött. Kérdés nélkül engedelmeskedett a vakon született. Azzal válaszolt Jézus szavaira, hogy elment, megmosakodott, és látva tért vissza.

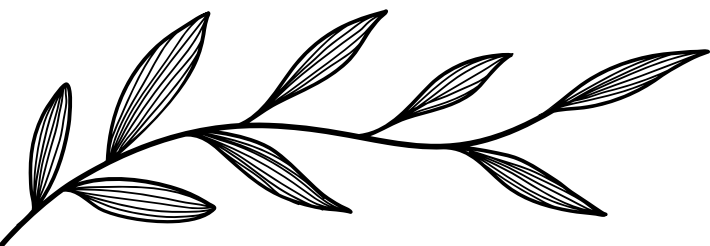
Nem a Siloe vizével való érintkezés gyógyította meg a vak embert, hanem a Küldöttel való érintkezés, az emberszerető Istennel való találkozás és az Isten iránti engedelmisségben mutatkozó hit. Három szimbólum fedezhető fel az ebben a csodában: a víz mint Jézus, az élő víz, a világosság mint Jézus, a világ világossága, a tó neve, Siloe mint a Küldött.

A farizeusokat nem érdekelte sem a vak ember jóléte, sem Jézus személye. Ők a zsidó hagyományt és a szombat megőrzését tartották fontosnak. Ezért nem az Istenszeretetet látták a csodában, hanem a „szombat” törvény megszegését. A farizeusok folyamatosan próbálták megcáfolni, hogy Jézus, a világ világossága adta a látást, de kísérleteik kudarcba fulladtak, finoman gyalázták is a szülőket, azt sugallva, hogy hazudtak.

Jézus megkérdezi a vak embert a meggyógyítása után: Hiszel-e az Emberfiában? Jézus azért nyilatkoztatta ki Önmagát, hogy az Istent ismertté tegye az emberi történelemben, és az Ő jelenlétét az Emberfiaként jeleníti meg közöttünk.

Isten keresi először az embert, hogy megmutassa a szeretetét iránta. Az ember, aki észreveszi az Ő szeretetét a megkapott ajándékaiban, vágyakozik utána: Jézus meghallotta, hogy kidobták, és amikor találkozott vele, megkérdezte: *„Hiszel az Emberfiában?”* *„Ki az, Uram – kérdezte az ember –, hogy higgyek benne?”* *„De hisz látod – felelte -, ő beszél veled.”* Erre felkiáltott: *“Hiszek, Uram!”*

A vak ember látta Jézust, elfogadta Jézus szavát, leborult előtte, imádta Őt, megvallotta a hitet, hirdetett és ő maga lett jele az Isten szeretetének.

N A G Y B Ö J T V .

N a p i E v a n g é l i u m

J n 11, 3 - 7. 17. 20 -

27. 33 b - 45

Abban az időben:

Lázár testvérei megüzenték Jézusnak: „*Uram, nézd, beteg, akit szeretsz!*” Amikor Jézus meghallotta ezt, így szólt: „*Ez a betegség nem halálos, hanem Isten dicsőségére fog szolgálni, hogy az Isten Fia megdicsőüljön.*”

Jézus szerette őket: Mártát, Máriát és Lázárt. Amikor tehát meghallotta, hogy Lázár beteg, két napig ott időzött még, ahol volt, aztán így szólt a tanítványokhoz: „*Menjünk el ismét Judeába!*”

Amikor Jézus megérkezett, Lázár már négy napja a sírban feküdt.

Amint Márta meghallotta, hogy Jézus jön, eléje sietett, míg Mária otthon maradt. Márta így szólt Jézushoz: „*Uram, ha itt lettél volna, nem halt volna meg a testvérem! De tudom, hogy most is, bármit kérsz Istentől, megadja neked.*” Jézus ezt felelte neki: „*Testvéred fel fog támadni.*” Erre Márta így szólt: „*Tudom, hogy feltámad a feltámadáskor, az utolsó napon.*”

Jézus folytatta: „*Én vagyok a feltámadás és az élet. Aki hisz bennem, még ha meg is hal, élni fog. Mindaz, aki él és hisz én bennem, az nem hal meg örökre. Hiszed ezt?*” Márta ezt válaszolta neki: „*Igen, Uram! Hiszem, hogy te vagy a Messiás, az Isten Fia, aki a világba jön!*”

NAGYBÖJT V.

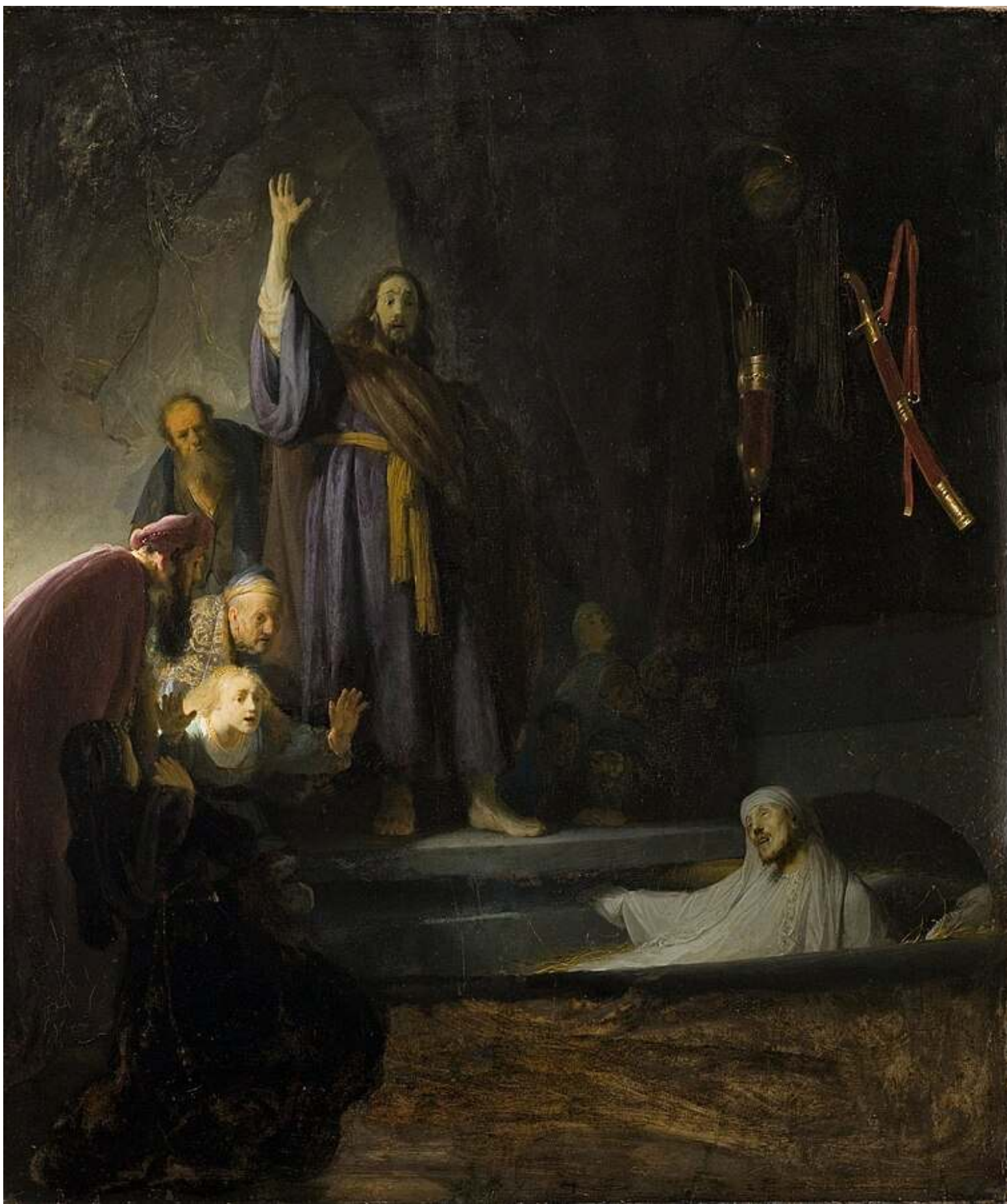
Jézus a lelke mélyéig megrendült és megindult. Megkérdezte: „*Hova temettétek?*” Azok így szóltak: „*jöjj, Uram, és lásd!*” Ekkor Jézus könnyekre fakadt. Erre a zsidók megjegyezték: „*Nézzétek, mennyire szerette őt!*” Némelyek azonban így szóltak: „*Ő, aki visszaadta a vak látását, nem akadályozhatta volna meg, hogy meghaljon?*”

Jézus pedig, még mindig mélyen megrendülve a sírhoz ment, amely egy kővel elzárt barlang volt. Jézus így szólt: „*Vegyétek el a követ!*” Márta, az elhunyt testvére megjegyezte: „*Uram, már szaga van, hiszen negyednapos.*” Jézus ezt válaszolta neki: „*Mondtam már neked, hogy ha hiszel, meglátod Isten dicsőségét!*” Elvették tehát a követ. Jézus az égre emelte szemét, és így szólt: „*Atyám, hálát adok neked, hogy meghallgattál. Én ugyan tudom, hogy mindenkor meghallgatsz, csak a körülálló nép miatt mondom, hogy higgyék: te küldöttél engem!*”

E szavak után Jézus hangos szóval kiáltotta: „*Lázár, jöjj ki!*” A halott azonnal kijött, kezén és lábán a rátekert leplekkel, arcán pedig a kendővel, amelyet fejére csavartak. Jézus megparancsolta: „*Oldjátok föl, hogy járni tudjon!*”

A zsidók közül, akik Máriához jöttek, sokan hittek Jézusban, miután látták, amit cselekedett.

REMBRANDT:
LÁZÁR FELTÁMASZTÁSA

Jézusnak barátja volt Lázár: halála hírére megrendül, mint minden ember. Mária és Márta a halálát követő szertartásokat végzik az evangéliumi elbeszélés szerint, siratják azt, akit szerettek. A tömeg egy része osztja Jézus megindultságát, együtt érez vele, és csak annyit állapít meg: "*Mennyire szerette!*". Mások viszont követelést fogalmaznak meg: miért nem tesz most barátjáért csodát? Az evangélium késői olvasói tudják, ezek a megállapítások készítik elő a feltámasztás csodáját.

A feltámadás a kereszténység leghihetlenebb tanításai közé tartozik. Ebben az esetben van egy másik fontos kérdés is. Vajon Jézus föltámadása és Lázár föltámasztása ugyanaz az esemény-e, vagy más? Lázárt Jézus visszahívta a halálból ebbe a földi életbe, ez nyilvánvaló. Jézust feltámasztotta az Atya a halálból, és bár tapasztalták a feltámadott megjelenését, nyilvánvaló, hogy a feltámadott Jézus nem ebbe az életbe tért vissza.

Lázár feltámasztása, újraélesztése még így is példátlan tett Jézustól. Az a Lázár, aki már a sírban volt, egyszer csak előjön. Lázár azt követően nem jelent meg itt is, ott is. Lázár feltámasztása nem eredményezett hitet a tanítványokban. Hiába tudtak erről az eseményről a szenvedéstörténet eseményei előtt, Jézus halála után szétszéledtek, lezárt ügynek tekintve Jézus misszióját, amely halálával befejeződött...

Jézus feltámadása viszont hitet eredményezett, olyan bizonyosságot, hogy van átjárás ég és föld között, sőt az életünk nem fejeződik be a halállal.

VIRÁGVASÁRNAP

N a p i E v a n g é l i u m

M t 27, 11 - 54

Abban az időben: A tizenkettő közül az egyik, akit karióti Júdásnak hívtak, elment a főpapokhoz és megkérdezte tőlük: „*Mit adtok nekem, ha kezetekbe juttatom őt?*” Azok harminc ezüstöt ígértek neki. Ettől kezdve csak a kedvező alkalmat kereste, hogy kiszolgáltassa őt nekik.

A kovásztalan kenyér ünnepének első napján a tanítványok ezzel a kérdéssel fordultak Jézushoz: „*Hogyan akarod, hol készítsük el neked a húsvéti vacsorát?*” Ő így felelt: „*Menjetek be a városba, egy bizonyos emberhez, és mondjátok neki: A Mester üzeni: Közel van az időm, és tanítványaimmal nálad költöm el a húsvéti vacsorát.*” A tanítványok úgy tettek, ahogy Jézus meghagyta nekik, és elkészítették a húsvéti vacsorát.

Amikor beesteledett, a tizenkét tanítvánnyal asztalhoz telepedett. Miközben ettek, így szólt hozzájuk: „*Bizony mondom nektek, közületek egyvalaki elárul engem!*” Erre nagyon elszomorodtak, és sorra megkérdezték: „*Csak nem én vagyok az, Uram?*” Ő így válaszolt: „*Aki velem egyszerre nyúl a tálba, az árul el engem. Az Emberfia ugyan elmegy, amint megírták róla, de jaj annak, aki az Emberfiát elárulja! Jobb lett volna annak az embernek, ha meg sem születik!*” Erre Júdás, az áruló is megkérdezte: „*Csak nem én vagyok az, Mester?*” Ő így felelt: „*Magad mondtad!*”

Miközben ettek, Jézus kezébe vette a kenyeret, áldást mondott, azután megtörte, és odaadta tanítványainak ezekkel a szavakkal: *„Vegyétek és egyétek: ez az én testem!”* Azután a kelyhet vette a kezébe, hálát adott, és odaadta nekik ezekkel a szavakkal: *„Igyatok ebből mindnyájan, mert ez az én vérem, a szövetség vére, amely sokakért kiontatik a bűnök bocsánatára. Mondom nektek, mostantól nem iszom a szőlőtő terméséből mindaddig, míg az újat nem iszom veletek Atyám országában.”*

Ezután zsoltárokat énekelve kimentek az Olajfák-hegyére. Amikor odaértek, Jézus így szólt: *„Ma éjszaka ti mindannyian megbotránkoztok bennem. Hiszen megírták: »Megverem a pásztort, és szétszélednek a nyájából a juhok.« De feltámadásom után majd előttetek megyek Galileába.”* Ekkor Péter ezt mondta neki: *„Ha mindnyájan megbotránkoznak is benned, én soha meg nem botránkozom!”* Jézus ezt válaszolta neki: *„Bizony mondom neked, még ma éjjel, mielőtt a kakas szól, háromszor is megtagadsz engem!”* De Péter ismét így szólt: *„Még ha meg is kellene halnom veled, akkor sem tagadnálak meg!”* Ugyanígy fogadkozott a többi tanítvány is.

Közben Jézus odaért velük a Getszemáni nevű kertbe. Így szólt tanítványaihoz: *„Üljetek le itt, míg én elmegyek imádkozni!”* Azután Pétert és Zebedeus két fiát magával hívta. Egyszerre szomorúság és keserűség vett erőt rajta. Ezt mondta nekik: *„Halálosan szomorú az én lelkem. Maradjatok itt és virrasszatok velem!”* Azután kissé távolabb ment tőlük, arccal a földre borult és így imádkozott: *„Atyám! Ha lehet, múljék el tőlem ez a kehely, de ne az legyen, amit én akarok, hanem amit te!”*

Azután odament a tanítványokhoz, és alva találta őket. Ezt mondta Péternek: *„Hát képtelenek vagytok egy órát virrasztani velem? Virrasszatok és imádkozzatok, hogy kísértésbe ne essetek! Mert a lélek kész, de a test erőtlen.”* Azután másodszor is elment és imádkozott: *„Atyám, ha nem múlhat el ez a kehely anélkül, hogy ki ne innám, legyen meg a te akaratod!”* Majd visszatérve ismét alva találta őket. A szemük ugyanis nagyon elnehezedett. Otthagyta őket, és ismét elment imádkozni, harmadszor is ugyanazokkal a szavakkal. Azután odament a tanítványokhoz, és így szólt: *„Aludjatok csak nyugodtan, és pihenjete! Íme, elérkezett az óra, amikor az Emberfiát a bűnösök kezére adják. Keljete fel, menjünk! Nézzéte, megérkezett, aki elárul engem!”*

Még beszélt, amikor íme, odaért Júdás, egy a tizenkettő közül, és vele a főpapoktól és a nép véneitől egy nagy csapat, kardokkal és husángokkal felszerelve. Az, aki elárulta őt, ebben a jeladásban egyezett meg velük: *„Akit megcsókolok, ő az, őt fogjátok el!”* Mindjárt oda is lépett Jézushoz és így szólt: *„Üdvöz légy, Rabbi!”* Azután megcsókolta. Jézus ezt mondta neki: *„Barátom, miért jöttél?”* Közben a többiek már kezét is emeltek Jézusra, és foglyul ejtették. Ekkor íme, egy azok közül, akik Jézussal voltak, kardjához kapott, kirántotta és a főpap szolgájára sújtott: levágta az egyik fülét. Ekkor Jézus így szólt hozzá: *„Tedd csak vissza hüvelyébe a kardodat! Mert kard által vész el, ki kardot ragad! Vagy azt hiszed, nem kérhetném Atyámat, s nem küldene segítségemre akár tizenkét légió angyalnál is többet? De akkor hogyan teljesednék be az Írás, amely szerint ennek meg kell történnie?”*

Abban az órában így szólt Jézus a csapathoz: *„Mint valami rabló ellen, úgy vonultok fel kardokkal és dorongokkal, hogy elfogjatok. Nappal a templomban ültem és tanítottam, ott nem fogtatok el!”*

Mindez azért történt, hogy beteljesedjenek a próféták írásai. Ekkor a tanítványok mindnyájan elhagyták őt, és elfutottak.

Akik Jézust elfogták, elvezették őt Kaifás főpap elé, ahol ekkorra már összegyűltek az írástudók és a vének. Közben Péter messziről követte őt, egészen a főpap udvaráig. Odaérve leült odakint a szolgák közt, hogy lássa, mi lesz a dolog vége.

A főpapok pedig és az egész főtanács hamis bizonyítékokat kerestek Jézus ellen, hogy halálra adhassák őt; de nem találtak, bár sok hamis tanú felsorakozott. Végül előlépett kettő, és így szólt: *„Ez azt mondta: »Le tudom rombolni az Isten templomát, és három nap múlva fel tudom építeni.«”* Erre felállt a főpap és megkérdezte őt: *„Nem felelsz semmit sem arra, amivel ezek vádolnak?”* Jézus azonban csak hallgatott. Ekkor a főpap azt mondta neki: *„Esküdj meg az élő Istenre és mondd meg nekünk, hogy te vagy-e a Messiás, az Isten Fia?”* Jézus ezt válaszolta neki: *„Magad mondtad! És mondom nektek: Ezentúl az Emberfiát a Hatalmas (Isten) jobbján látjátok ülni, és látni fogjátok őt eljönni az ég felhőin.”* Erre a főpap megszaggatta a ruháját és így szólt: *„Káromkodott! Mi szükségünk van még tanúkra? Lám, most ti is hallottátok a káromlást. Hogyan ítélték?”* Azok ezt válaszolták: *„Bűnhődjék halállal!”*

Ezután szembeköpdösték, ököllel verték, mások pedig pofon ütötték, és kérdezték: *„Prófétálj, Messiás, ki ütött meg téged?”*

Eközben Péter kint ült az udvaron. Odament hozzá egy szolgáló, és megszólította: „*Te is a galileai Jézussal voltál!*” De ő mindenki hallatára letagadta: „*Nem tudom, mit beszélsz!*” Amint a kapunál kifelé tartott, felismerte őt egy másik is, és így szólt az ott lévőkhöz: „*Ez is a názáreti Jézussal volt!*” Erre ő ismét tagadni kezdte, még hozzá esküvel, hogy: „*Nem ismerem azt az embert!*” Kis idő múltán az ott ácsorgók odamentek Péterhez, és így szóltak hozzá: „*Közülük való vagy biztosan, elárul a kiejtésed is!*” Most már esküdözni és átkozódni kezdett: „*Nem ismerem azt az ember!*” És azon nyomban megszólalt a kakas. Péternek ekkor eszébe jutottak Jézus szavai: „*Mielőtt a kakas szól, háromszor is megtagadsz engem.*” Kiment, és odakint keserves sírásra fakadt.

Amikor reggel lett, a főpapok és a nép vénei meghozták a döntést Jézus ellen, hogy halállal büntetik őt. Megkötözték, azután elvezették és átadták Pilátus helytartónak.

Amikor Júdás, az áruló látta, hogy (Jézust) elítélték, tettét megbánva visszavitte a harminc ezüstöt a főpapoknak és a véneknek. Ezt mondta nekik: „*Vétkeztem, mert ártatlan vért árultam el!*” Azok így szóltak: „*Mi közünk hozzá? Ez a te dolgod!*” Ő erre az ezüstöket eldobta a templomban, azután elment s felakasztotta magát. A főpapok összeszedték a pénzt, de ezt mondták: „*Nem szabad a templomkincstárba tenni, mert vérdíj volt!*” Megtanácskozták a dolgot, azután megvették rajta a fazekas telkét az idegenek számára temetőnek. Ezért hívják azt a földet mindmáig Vérmezőnek.

Ekkor beteljesedett, amit Jeremiás próféta mondott: *Fogták a harminc ezüstöt, a felbecsültnek árát; – Izrael fiai becsülték őt ennyire –, és odaadták a fazekas telkéért, amint az Úr megparancsolta nekem.*

Közben Jézust a helytartó elé állították. A helytartó megkérdezte tőle: „*Te vagy-e zsidók királya?*” Jézus ezt felelte: „*Magad mondtad!*” S miközben a főpapok és a vének vádaskodtak ellene, ő nem szólt egy szót sem. Pilátus végül megkérdezte: „*Nem hallod, mi mindennel vádolnak?*” Ő azonban neki sem válaszolt egyetlen szóval sem, és a helytartó nagyon csodálkozott ezen.

Szokásban volt, hogy az ünnep alkalmával a helytartó szabadon bocsát egyet a foglyok közül, akit a nép kíván. Volt akkor egy Barabás nevezetű, hírhedt rabjuk.

Amikor összegyülekeztek, Pilátus megkérdezte: „*Mit akartok, melyiket bocsássam el a kettő közül: Barabást vagy Jézust, akit Krisztusnak is neveznek?*” Tudta ugyanis, hogy csak irigységből adták őt a kezébe.

Míg ott ült ítélőszékében, a felesége üzenetet küldött neki: „*Ne avatkozz annak az igaznak a dolgába! Ma éjjel álmomban sokat szenvedtem miatta!*”

De a főpapok és a vének felbiztatták a népet, hogy Barabást kérjék, Jézust pedig veszítsék el. Amikor tehát a helytartó feltette a kérdést: „*Mit akartok, melyiket bocsássam el a kettő közül?*”, ők ezt válaszolták: „*Barabást!*” Erre Pilátus megkérdezte: „*És mit tegyek Jézussal, akit Krisztusnak neveznek?*” Mindannyian ezt felelték: „*Keresztre vele!*” Ő újra kérdezte: „*De hát mit követett el?*” Mire azok még hangosabban kiáltozták: „*Keresztre vele!*”

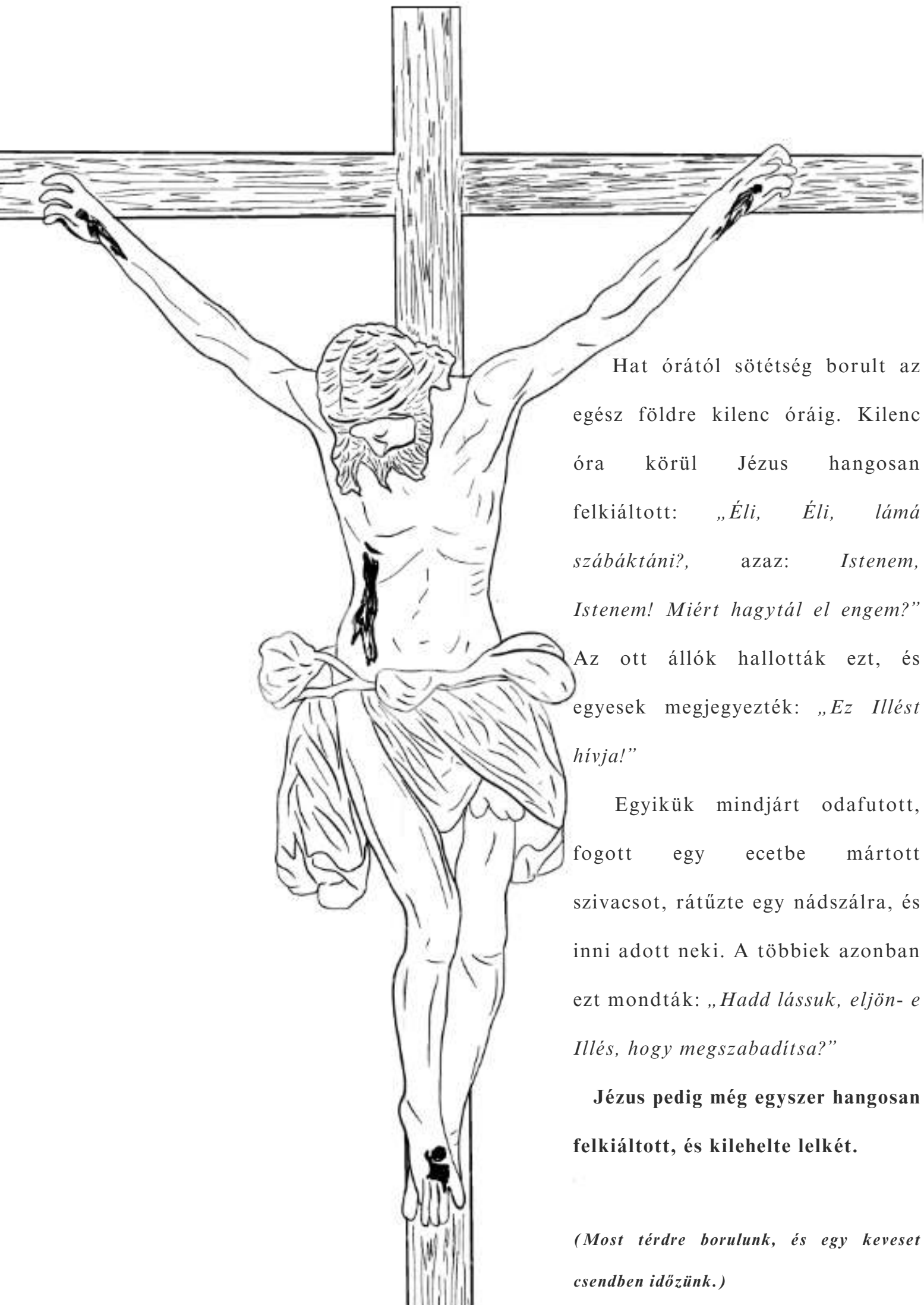
Pilátus látta, hogy semmire sem megy velük, sőt, csak fokozódik a zavargás. Ezért vizet hozatott, és a nép szeme láttára megmosta a kezét ezekkel a szavakkal: „*Én ártatlan vagyok ennek az igaznak vére ontásában. Ez a ti dolgotok!*” Erre az egész nép így kiáltott: „*A vére rajtunk és a gyermekeinken!*” Ekkor szabadon bocsátotta nekik Barabást, Jézust pedig megostoroztatta, és elrendelte a keresztre feszítést.

A helytartó katonái bevitték Jézust a helytartóságra, és köréje gyűjtötték az egész helyőrséget. Levetköztették, bíborszínű köpenyt adtak rá, tövisből koronát fontak, és a fejére helyezték, a jobbja alá pedig nádszálat nyomtak, azután térdet hajtva előtte így gúnyolták: „*Üdvöz légy, zsidók királya!*” Közben leköpdösték, elvették tőle a nádat, és a fejét verték vele. Miután így csúfot űztek belőle, levették róla a köpenyt, felöltöztették a saját ruháiba, és elvezették, hogy keresztre feszítsék.

Amint kifelé haladtak, találkoztak egy Simon nevű cirenei emberrel; őt kényszerítették, hogy vigye (Jézus) keresztjét. Végül odaértek arra a helyre, amelyet Golgotának, azaz Koponyák helyének hívnak. Itt epével kevert bort adtak neki. Ő megízlelte, de nem kért belőle. Azután keresztre feszítették. Sorsot vetve szétosztották egymás között a ruháit, majd letelepedtek ott, és őrizték. Feje fölé odaírták elítélésének okát: „*Ez Jézus, a zsidók királya.*”

Ugyanakkor két rablót is keresztre feszítettek vele: az egyiket jobbról, a másikat balról.

Akik arra jártak, káromolták őt, bólogattak a fejükkel és ezt mondták: „*Le akartad rombolni a templomot, és harmadnapra fölépíteni? Szabadítsd hát meg önmagadat! Ha Isten Fia vagy, szállj le a keresztről!*” Ugyanígy gúnyolták őt a főpapok is az írástudókkal és a vénekkel együtt: „*Másokat megmentett, de magát nem tudja megmenteni! Ha Izrael királya ő, hát jöjjön le most a keresztről, és hiszünk benne! Bízott az Istenben? Mentse meg őt most, ha akarja! Hiszen azt mondta: Az Isten Fia vagyok!*” Ugyanígy gyalázták őt a vele megfeszített rablók is.

Hat órától sötétség borult az egész földre kilenc óráig. Kilenc óra körül Jézus hangosan felkiáltott: „Éli, Éli, lámá szábáktáni?, azaz: *Istenem, Istenem! Miért hagytál el engem?*” Az ott állók hallották ezt, és egyesek megjegyezték: „*Ez Illést hívja!*”

Egyikük mindjárt odafutott, fogott egy ecetbe mártott szivacsot, rátűzte egy nádszálra, és inni adott neki. A többiek azonban ezt mondták: „*Hadd lássuk, eljön-e Illés, hogy megszabadítsa?*”

Jézus pedig még egyszer hangosan felkiáltott, és kilehelte lelkét.

(Most térdre borulunk, és egy keveset csendben időzünk.)

Ekkor a templom függőnye kettéhasadt, felülről egészen az aljáig. A föld megmozdult, a sziklák megrepedtek. Sírok nyíltak meg, és sok elhunyt szentnek feltámadt a teste. Az ő feltámadása után előjöttek a sírokból, bementek a szent városba, és sokaknak megjelentek. A százados és a többiek is, akik Jézust őrizték, a földrengés és a történetek láttára igen megrémültek, és így szóltak: *„Ez valóban Isten Fia volt!”*

Sok asszony is volt ott. Messziről figyelték mindazok, akik Galileától kezdve követték őt és szolgáltak neki. Köztük volt Mária Magdolna, azután Mária, Jakab és József anyja, valamint Zebedeus fiainak az anyja.

Amikor beesteledett, jött egy Arimateából való gazdag ember, név szerint József, aki maga is Jézus tanítványa volt. Bement Pilátushoz, és elkérte Jézus holttestét. Pilátus elrendelte, hogy adják át neki. József levette a testet, beburkolta tiszta lenvászonnal, és saját, sziklába vájt, új sírboltjába helyezte. A sír bejárata elé nagy követ gördített, és elment. Mária Magdolna és a másik Mária ott ültek a sírral szemben.

Másnap, vagyis a készültnap elmúltával a főpapok és a farizeusok összegyűltek Pilátus előtt, és így szóltak: *„Úgy emlékszünk, hogy ez a csaló még életében ezt mondta: Harmadnapra feltámadok. Rendeld hát el, hogy harmadnapig őrizzék a sírt, nehogy odamenjenek tanítványai és ellopják, aztán így szóljanak a néphez: Feltámadt a halottak közül! Ez a csalás rosszabb lenne az előzőnél!”* Pilátus azonban csak ennyit mondott: *„Van őrségetek: őrizzétek ti, ahogy tudjátok!”* Erre azok elmentek, lepecsételték a követ, és őrséget állítottak a sírbolt elé.

CARAVAGGIO: SÍRBATÉTEL

Caravaggio azt a pillanatot ragadja meg, amint Jézus halott testét éppen a földre helyezik. A világra sötétség borul, a föntről érkező fény drámaian kiemeli Krisztus szó szerint halottságát testét és a hófehér halotti leplet. Öt személy képviseli az Isten Fiának temetésekor az emberiséget, két férfi és három nő. János evangélista, a szeretett tanítvány és Nikodémus vagy Arimateai József, akik aggódva a földre helyezik az Üdvözítőt. Mögöttük áll a három Mária, az Anya, Mária Magdolna és a másik Mária.

A hat személy mellett a kép és a jelenet főszereplője a Máté említette nagy kő, mely a baloldalt éppen csak földerengő sziklasír lezárására szolgál. Mivel a szöveg „elhengerítésről” beszél, sokszor kerek kőként ábrázolják azt. Caravaggio más szerepet olvas ki belőle. Nem annyira a sziklasír befedésére szolgál, amit aztán lepecsételnek, hanem Jézus személyét és sorsát testesíti meg. Pontosan a szemlélő síkjában áll, sarkával éppen a kép közepén. Kínálja az olvasatát, beszél ez a vastag, erős, stabil kő, Nagypéntek sötét estéjének prófétai néma beszédével. Ő a sarokkő!

Ez a kő lesz Krisztus új teste, az Egyház! Jézus lecsüngő élettelen keze, melynek képét megvallottan Michelangelo Pietájának Jézusáról vette, lehel életet a halott kőbe. Jézus ujjával ír a kőbe, ez az új törvény: Ez én testem s ez ti vagytok! A „zsinagóga”-t az „ekkleszia” váltja, három kinyújtott ujjá mintegy azt is jelzi, hogy három nap múlva születik meg az új test. De az már most „él”, hiszen járnak rajta, vannak benne. Az egyház ott szorong azon a pár négyzetméteren, de már jelen van: Mária, az Egyház Anyja, maga a szeretett tanítvány aki az egyházat jelképezi, aztán a farizeus Nikodémus és Arimateai József egy személyben az átmentett, beteljesített ószövetséget képviselik.

Caravaggio a sarokkő-egyház új életét egy frissen támadt új élettel idézi meg. A halotti gyolcs hófehér csíkja Krisztus karja alatt a sarokkövön túlcúszik és megérint, megsimogat egy zöldellő növényt, ez a molyhos ökörfarkkóró. Ennek a növény virágának el kell halnia, hogy gyümölcsöt hozzon. Mai leírása így ismerteti: *„A virágzást követően az egész növény elszárad és elpusztul..., minden egyes virág mindösszesen egyetlen napig nyílik, még hajnal előtt...”*. Az ábrázoló művészetben ez a növény Krisztus-szimbólummá lett.

Ha abban a pénteki sietségben lett volna idő, Krisztus testét leteszik arra a kőre, hogy megmossák és bekenjék balzsamokkal. Ez a kő tehát a „kenet köve”, amit az egyház később oltárnak minősít, és felszentelésekor olajjal jelöl meg. Krisztus halotti leple azonban oltárterítő is, lám előkerül a messinai „Háromkirályok imádása” kiskosarából, a pagnotta-cipócska mellől. S ha cipó, akkor Krisztus teste a kenyér, amit harmadnapra kivirágzik a kő.

Az egész képnek a tengelyét Jézus Anyja, Szűz Mária adja. Csak az arcát látjuk, nem is fiatal ez az asszony, homlokát az élet megbarázdálta. Kezét kitarja és mi csak két kinyújtott tenyerét látjuk. Mintha megmérné egyetlen fiának a testét, mielőtt elengedné egy időre, vajon befér-e abba a sírbarlangba, hogy három napig „áldott-terhessé” legyen annak az öle, míg Húsvétvasárnap hajnalának virága ki nem csalja onnan. Mária egész teste, vízszintesen kitért két karja lesz láthatatlanul a kereszt, az új élet fája, hiszen már formálódik az új élet, az egyházé, melynek ugyancsak ő lesz az anyja. Jobb keze féltő gonddal borul fia arca fölé, egyszerre szemfedő és áldást osztó anyai kéz.

János apostol jobbával átöleli szerető Mestere felsőtestét, ujja pontosan tapintja ki az oldalsebét: innét folyt ki az evangéliumában megírt „vér és víz”, ez a sebhely az élető forrás.

Szűz Mária mellett a két másik Mária. Középen áll lehajtott fejjel Magdolna és csendesen sír, mint ahogy mindig is tette Jézus közelében. Most nem tud hozzáférni a lábához, pedig visszhangzik a lelkében Jézus szava, amit Simon farizeus házában mondott neki : „... *a temetésemre tette*” (Mt 26,13). Először az ő könnyei száradnak majd fel, hiszen az Úr neki fog először megjelenni és így jutalmazza meg hűséges szeretetét. A másik Mária, Kleofás felesége, Magdolna mögött áll, és kitárt, égbe mártott karjaival világgá panaszolja a fájdalmát. Ők ketten szinte egy személy, a lélek befelé és kifelé forduló énjével.

Krisztus mellett az egyetlen egész alakos személy Nikodémus-Arimatai József. Akár egyik, akár a másik, mindkettő előkelő és gazdag, Jézus barátai. Még holtában is gondoskodnak arról, akit tiszteltek az életében. Az a Nikodémus-József ellenben rövid zsákruhát hord, mezítlábas, olyan mint egy közönséges hordár. Az is! Jézus halott testét szállítja, szorítja erővel és szeretettel. Ő az egyetlen, aki kinéz képből és a szemlélőre tekint. Szavak visszhangzanak távolról, három éve is már, akkor is sötét éjjel volt, de ami az újjászületésről mondott neki, azt soha el nem felejt, mert ez az egész evangélium foglalata: „*Mert úgy szerette Isten a világot, hogy egyszülött Fiát adta oda, hogy aki hisz benne, az el ne vesszen, hanem örökké éljen*” (Jn 3,16).

Kiadja a Balatonkeresztúri Szent Kereszt Felmagasztalása
templom kizárólagosan saját használatra.

A műnek részletei nem közölhetők, és semmilyen formában
nem sokszorosíthatók a jogtulajdonos engedélye nélkül.